

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
**OSCITATIONE IN
ENIXV**

QVAM
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICI
SVB PRAESIDIO
EXCELLENTISSIMI ATQVE CELEBERRIMI VIRI
IOHANNIS GEORGII ROEDERERI D.

MED. ET ANAT. P. P. O. ACADD. IMPER. PETROPOL.
REGG. SVEC. ET GOTTING. SOC. PRINCIP.
GOTTING. PHYSIC.
FACVLT. MED. H. T. DECAN.

PRO SVMMIS IN MEDICINA HONORIBVS
AC PRIVILEGIIS LEGITIME OBTINENDIS

D. XVI. SEPT. M. DCC. LVIII. 34572

PVBlice DISPVTABIT

IOHANNES DAVID LAPEHN

PETROPOLITANVS.

GOTTINGAE

LITTERIS PÖCKWITZII ET BARMEIERI ACAD. TYPOGR.

cineres usque fumina semper cum mentis devotione erit

ILLVSTRISSIMI NOMINIS
TVI

Dah.
Göttingae
d. XVI. Sept.
A. S. R. MDCCCLVIII.

cultor devotissimus
IOH. DAV. LAPEHN.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
OSCITATIONE IN ENIXV.

Occasio scribendi & tractationis ordo.

Solent in parturientibus etiam a vulgo mulierum attendi Oscitationes, a quibus scilicet non parum periculi metuunt tam ad enixum remorandum, quam ad salutem puerperae prosterendam. Neque sine levis momenti haec res videri debet: siquidem ab Oscitatione complura signa capiuntur medicorum filiis in sanitate pariter ac morbis, neque tantum ad spem bonae valetudinis, sed etiam ad praesidium interius. Et quod

speciatim ad partum attinet, ab antiquis inde temporibus animadversum est, Ofcitationem, quae in illo labore incidit, malum omen praebere & gravissima secum ferro damna. Qua sententia PLINIVS MAIOR, (1) *Ofcitatio quidem, inquit, in exitu letalis est*: CAJVS autem JULIVS SOLINVS, (2) *Lethali mora Ofcitatio suspendit puerperia*. Quum igitur de hoc argumento nulla, quod sciam, singularis extet tractatio, digna mihi res visa est, quam pro specimine inaugurali studiosius laciisque inquirendam acque explicandam sumerem. Exponam autem primo ex phaenomenis observationibusque, quantum ad propositum attinet, quanam sit Ofcitationis ratio, qui effectus in actiones vitae & valetudinis reliquas, speciatim in exitu partus laborem: tum haec ad opus parienti applicabo, & ostendam, quomodo illud efficiatur ab Ofcitatione, quidve inde rimendam aut sperandum sit: denique subiciam, quid medicus in hoc negotio agendum habeat ad periculum & damna importunae Ofcitationis avertenda aut corrigenda. Faxit Deus feliciter!

§. II.

(1) in *Historia Naturali*, Lib. 7, Cap. 6. ex quo sumisse videtur GER. BLASIVS; dum in *Medicina Palatense, Theoretica Speciali Libro 3. Sect. 10. pag. 417.* scribit, *Ofcitatio in Partu fere letalis.*

(2) in *Polyhistor*, Cap. 1. Edit. Salmuthi Paris, 1629. fol. p. 7. Ulmjeck. 1689. fol. p. 3.

§. II.

Ofcitationem esse majorem respirationem, sed momentaneam & languidam.

Videmus, in Ofcitatione maxillas pedusque diduci, plurimum aëris a pulmonibus lente languideque suscipi, huiusque spiritum brevi post, semel vel repetitis adhibitis iterum expelli: haec eo magis contingere, quo major est Ofcitatio: eademque praeter voluntatem nostram accidere, neque in nostra potestate esse exortum Ofcitationem omnino cohibere vel sufflaminare, licere tamen ejus modum ac gradum aliquatenus moderari, remittere, aut intendere. Ex quibus apparet, Ofcitationem proprie magis ad naturalium vitaliumve actionum genus pertinere, exque his ad rictus dilatationem & respirationem, eamque majorem, quae quidem brevi temporis spatio peragatur. Quod ad oris diductionem attinet, ea quum nihil faciat ad actum exitu foetus, nisi quatenus aërem liberius admittit, in praesenti tractatione praeteriri poterit, praesertim quum etiam clauso ore, quamvis paulo segritis, ofcitare liceat.

§. III.

Status corporis in Ofcitatione, & 1. quidem in sanis.

Porro animadvertimus, Ofcitationem nasci solere tam in bona valetudine, quam in variis morborum generibus.

ribus: Et in sanis quidem, ubi corpus post defatigationem & lassitudinem vel exercitia vitae munia aliquandiu requievit, & tranquille sedit stetitve aut jácuit: ubi sigillatim in conclavi calefacto vel ante focum ardentem in quiete agimus: ubi mane navigio vehimur: ubi languor & pigritia corpus occupat: ubi somnus obrepit: ubi fomno perfusci iterum expergiscimus; adeoque pro signo optimae valetudinis consuevit haberi, tam in homine quam brutis, oscitare a somno; id quod cum experimendis SANCTORII (*) apprimè convenit. In ipso tamen somno non contingit oscitatio. Mulieres quoque uterum gerentes in principio graviditatis frequentius oscitare solent, unde etiam signum conceptionis ducit HIPPOCRATES. (3)

§. IV.

2. in morbis in universum.

Quum morbi varii generis imminant aut jam scenam suam peragunt, Oscitationes praeter solum existere solent, ut propterea inter signa morborum referantur ab HIPPOCRATE (4) caeterisque medicis. Vulgus pariter inde praesagium capere futuri morbi consuevit, & dicere, male se habere & aegritudinem praesentificare, quia tam frequenter oscitare cogantur.

§. V.

(*) *de Medicina Graeca*, Sect. I. Aphor. 74. Sect. IV. Aphor. 32. 33. 34.

(3) *de Superstitione* Cap. 9.

(4) *Epidem. Lib. 2. Sect. 3. num. 34.*

§. V.

3. in morbis primarum viarum viscerumque ventris inferioris.

Speciatim de Oscitationum frequentia conqueri solent homines, ubi molestiam in ventriculo sentiunt, seque pravis cibis & concoctu difficilibus oneratos esse caniscent (5). PHILIPP. HÖCHSTETTERUS (6) narrat casum Oscitationis, quam vocat, fastidiosae, a symptomate conjuncta. Similiter Oscitationes crebriores aut insulitas experiuntur ii, qui gravitatem sub hypochondriis sentiunt, qui flatuum ructuumve proventu laborant, qui exento vomitu, ictero, aliisve viscerum ventris molestis constantur (7). Oscitationis vitium a minutissimorum vermiculorum multitudine indocum commemorat CHRISTIANUS FRANCISCUS PAULLINI (8).

§. VI.

4. in morbis pectoris.

Ab empyemate pectoris, ab abscessibus cordis aut pericardii, similibusve purulentis collectionibus etiam alia.

(5) conf. HIPPOCRATES *de Prisca Medicina* Cap. 19.

(6) *Rarorum Observationum Medicinarum*. Decade 4. casu 9. p. 449. seqq.

(7) AVG. FRID. WALTHER. & IUST. GODFR. GUNZ in *Diss. de Oscitatione*, §. XIX. p. 40.

(8) in *Letter Satira*, Decade V. Casu I. conf. WALTHER l.c. p. 40.

aliarum facierum partium, Oscitationes fuisse commo-
tas, testantur observationes (9). Raritas, sed aliquan-
do tamen, idem accidit in infartis a copioso sanguine alia-
ve materia pulmonibus, in horundem nodis aut topiis,
& similibus malis (10).

- §. VII.

5. in morbis capitis.

Refert JOHVS VAN MEEREN, (11) accidisse, ut
aliquis in capite vulneraretur, vulnusque per verticem
in dextrum cerebri ventriculum penetraret: hinc exinde
reperentes crebro Oscitationes pandiculationesque fuisse
perpeffum. Unde perspicitur, cerebri quoque laciones
antiam dare frequentibus Oscitationibus.

§. VIII.

6. in affectibus uteri.

Ab impedita menstrui sanguinis expurgatione nimi-
am Oscitationem excitatam fuisse, annocavit VITUS
RIEDELINVS (12). In *Commercio Literario Medico No-
rimbergensi* (13) refertur, fuisse mulierem, quae,
quum secundo gravidum gereret uterum, postremis tribus

(9) WALTHER c. l. p. 39.

(10) Id. ibid. p. 40. *Commercium Medicum Norimbergense* 2.
1732. p. 335.

(11) in *Observationibus Chirurgicis* Cap. 16. p. 87.

(12) in *Livris Medicis*, Anno L. Novemb. 16. p. 335.

(13) Anno 1732. Hebdomada 42. p. 335.

mensibus quotidie per unam, duas aut tres adeo horas
continuo fere sine remissione oscitavit, et quum certum
concepisset, per totum hujus graviditatis tempus et sex a
paru mensis eodem vitio laboravit: hinc quum ex hec-
tica mortem obisset, & sectioni esset subjecta, in utero fi-
stulesum ulcus, & in pulmonibus complures topi reperi-
ti sunt.

§. IX.

7. in febribus.

Febrim accessiones adventum suum crebris Oscita-
tionibus annunciare notum est, quum aliarum (14),
tum maxime intermittentium (15), dum corpus segne,
pigrum, & somnolentum sit, extrema insigercere inci-
piunt, cnet, adeoque observatur, paroxysmi vehemen-
tiam fere eo majorem esse, quo majores crebrioresque
oscitationes antegressae sunt. Hinc etiam illae febres,
quae frequentioribus stipantur oscitationibus, peculiari
nomine vocantur Oscitatoriae. (16) Inprimis Quarta-
nam comitari solent. (17) Soporosae, quae appellantur,
similiter huic vitio valde obnoxiae sunt. Idem de-
prehenditur in variis febribus, quae sedem in ventricu-
lo

(14) LAURE. IOVIENTIVS *Decad. 2. Paradox. 4. p. 105. Ope-
rum Tomo I. Edit. Francofurt. 1599. fol.*

(15) Vid. HIPPOCRATES *de Flatibus* Cap. 12.

(16) Vid. *Acta Hafnienfia*, Vol. IV. Observat. 62.

(17) LAURE. BELLINVS *de Febrib.* post Proposition. XI. p. 272.
Edit. Lips. 1685. 4. Item Propositione 33. p. 433
seqq.

lo & intestinis habent: & in aliis. Quotidianam, quae ante accessionem continuas fere pandiculationes conjungit, & Oscitationes permolestas prodidit, in modum affert C. F. PAULLINI (18).

§. X.

§. in morbis sensuum motuumque.

Præcedere pariter Oscitatio solet Epilepticos insultus, neque minus Apoplecticos. Eadem comitatur Lethargum (19), Lipothymiam, & Syncopen: quod si syncope in ipsam mortem abitura est, perpetuae ante vitae finem oscitationes ingruunt. Uterinam quoque Suffocationem constat initium ab oscitatione saepe sumere, eaque finire, dum ad se redeunt faeminae.

§. XI.

Qui praeter ceteris subjecti sint Oscitationibus?

Cognoscimus, eos, qui magis frequentiusque oscitent, esse fere infantes, aetate juniores, faeminas, ceteris paribus, praeter adultis maribusque. Vitium illud nimis vehementer oscitandi, quibusdam naturale, ab AULO GELLIO Oscedo dicitur: ait enim, (20) M. Brutum ad Censores delatum, quod in publico judicio stans sonore oscitasset, notam censoriam aliter effugere non potuit.

(18) *Leont. fura* Dec. V. Casu 9.

(19) *BELLINUS de Morbis Capitis*, titulo Lethargus, pag. 464. seqq. edit. allegorica.

(20) *Notitium Aristorum* Lib. IV. Cap. 20.

potuisse, nisi dejerando, se eo teneri vicio, quod Oscedo appellatur (21).

§. XII.

Effectus oscitationis, i. boni.

Effectus, qui Oscitationem consequuntur, partim boni, partim mali sunt. In bonis percipimus, qui quidem ad respirationis opus pertineant, pulmões & pectus oscitationibus allevari, sensus iisdem excitari, somni reliquias excuti, lipothymiam, syncopen, hysterica suffocationem depelli, & quae sunt similia: observamus quoque, fluxum haemorrhoidum & menstruorum oscitatione paulum citari. Hinc etiam signum sanationis incipientis inde capi vulgo consuevit.

§. XIII.

(21) *SERENO SAMONICO de Medicis* versu 231. MARCELLO EMPIRICO *de Medicamentis* Cap. XI, APULEJO *de Herbis* Cap. 29, significat scotorem visus sive scotoburum, somnoscen; nam *herbam Britannicam sanctam viridem*, *Oscedum* vocare scribit APULEJVS, quod idem remedium ad somnoscen curandam inventum esse, ex PLINIO constat, *Historiae Naturalis* Lib. 25. Cap. 3. meminari subest; quod GAER. HUMBELBERGIVS ad Apuleji locum excussum, & WALTHER. *de Oscitatione* §. XVI. nota 33. Apulejam & Samonicam de oscedine Gellii interpretantur. Alia est significatio oscedinis, quae de Aphatis exponit, ISIDORVS *Origines* Libro 4. Cap. 8.

§. XIII.

2. mali effectus oscitationis.

Contra aliis in conditionibus corporis rebusve conjunctis malum eventum fortitur Oscitatio: Nam, si inciderint haemorrhagiae incongruae, hae minus salubriter oscitationibus incitantur, unde metum injicere debet hic respirandi modus in haemoptysi, in excedente natium haemorrhagia, in magnis vulneribus, scissilibusque. Periter metuenda est Oscitatio in herniis, in prolapsu ani, uteri, hujusque vaginae. Ab aëre copiosius adducto, praesertim frigidiore aut alias perperam constituto, nonnunquam accidit tussis, nimia pulmonum refrigeratio, aliaque mala.

§. XIV.

Concluditur, Oscitationis causam esse impedimentum aliquod functionibus vitae positum.

Quae hactenus exposita sunt, declarant, Oscitationis indolem atque naturam consistere quidem in oris inductione & respiratione majore momentanea, §. 2. proptereaque etiam effectus inde eos expectandos esse, quae respirationem talem consequi solent, quales sunt motus sanguinis expeditior, excitatio sensus, pressio ventriculi caeterorumque viscerum abdominalium, cumque his naturalium partium, incitamentum haemorrhoidum & menstruum, defectio animi depulsio, herniarum haemorrhagiarumque exacerbatio, refrigeratio pulmonum,

tussis, & quae hinc porro pendent vel cum his conjuncta sunt, §. 3. 12. 13. Sed quum in Oscitatione simul praesens sit pigritia, languor, lassitudo, somnolentia, §. 3. lethargus, syncope, lipothymia, hysterica suffocatio, §. 10. sensus negritudinis, §. 4. molestia repletione viscerum abdominalis, §. 5. itemque pectoris, §. 6. et uteri, §. 3. & 8. vulnus cerebri, §. 7. eademque praecedere soleat accessiones febrium, §. 9. nec non insultus apoplepticos epilepticosque, §. 10. denique ei potissimum obnoxii sint illi, qui phlegmaticis humoribus abundant, §. 11. haec indicant, partim, vires corporis motrices in oscitatione quidem tenens esse languescere aut oppressas, partim subesse materiam aliquam, quae motum oscitationis irritet atque exultet. Ex quibus porro jure colligi videtur, causam oscitationis esse impedimentum aliquod functionibus vitae, propriaeque illis ad respirationem & manducationem pertinentibus, positum, quo excitulentur muscoli ad contra agendum.

§. XV.

Oscitationis leviorem vim esse.

Quodsi causa illa sive impedimentum levius est virtute oscitationis motuque, superatur ac removetur: ut, dum reliquiae somni, synopes, uterinae suffocationis discutiuntur, caet. Sin majus graviusque est, quam ut motu oscitationis vinci possit, in irritum cadit iste conatus: ut in lethargo, febribus, apoplexia,

epilepsia, plurimisque reliquis supra propositis affectuum exemplis. Adeoque satis apparet, plerumque aliarum actionum aut rerum vires majores accedere debere ad efficiendum, ut impedimentum illud superetur aut eliminetur: & Oscitationem aliquod tantummodo momentum ad eam rem conferre, aut saltem signum esse conditionis statusve corporis. Quapropter mihi videtur gravissimus alias autor & magni merito faciendus, b. BOERHAAVIUS (22) aliquid nimium virtutis & utilitatis Oscitationi tribuisse, dum putat per oscitationem expandi omnes fere simul musculos voluntarios, omnes humores corporis per omnia vasa moveri, sanguinis per pulmones agitationem fieri celerrimam, aërem fortiter expelli, & quae sunt reliqua, ex contemplatione fortassis partium & mechanismi deducta, non ita plane phaenomenis & morborum observationibus respondentia: quin etiam oscitationem Vir Optimus cum punctionatione confudisse videtur.

§. XVI.

Oscitationem indifferenter se habere ad bonum aut malum effectum praestandum.

Rursus, si mutationes illae, quae motu Oscitationis efficiuntur vel saltem adjuvantur, vitae & valetudini conveniunt, ipsa Oscitatio salutaris est: ut in promovendis men-

(22) in *Institutionibus Medicis*, §. 638. & *Proceditionibus in casibus* G. HALLERI editis Vol. IV. p. m. 576. & Vol. V. p. 242.

tribus & haemorrhoidibus, in torpore somnolentiae excutienda, in deliquiis animi dispellendis, caer. §. 12. Sic contra minus ista conveniunt integritati partium & functionum animalis oeconomiae, mala noxiaque est Oscitatio: ut in nimis haemorrhagiis, in herniis, procidentia ani aut vulvae, pulmonum algore, reliquisque, §. 13. Unde percipitur, Oscitationem indifferenter se habere ad valetudinem, ita ut aeque mala ac bona fieri possit: licet per se semper ad bonum finem tendat, & quemadmodum GALENVS (23) docet, *purgamentorum expellendorum causa procedat.*

§. XVII.

Quid ad partum entendum opus sit?

His praemissis, nunc videamus, quam rationem Oscitatio habeat ad actum pariendi: quae altera tractationis propositae pars est. Ad partum absolvendum, id est, ad entendum infantem, opus esse constat validiore atque intentiore actione uteri connexarumque cum eo partium, etque propter etiam excitatore influxu sanguinis & spirituum: eandem vero actionem vehementer adjuvari a forti inspiratione, qua spiritui multo adducto retentoque, & diaphragmate contracto venter premitur, unaque uterus, quo foetus majore nisu conjunctisque viribus propellatur. Quicquid igitur coarctat ad aërem malum in pectore colligendum ibique fortiter comprimen-

(23) *Commentariis in Hippocratis Epidem. Librum VI. Commentario 5. Cap. 3.*

mendum, haftenus enitendi laborem adjuvare credendum est: quicquid contra languidiori servit respiratori, illum remittere.

§. XVIII.

In Oscitationis statu magis remitti parturiendi laborem, quam adjuvari.

Jam vero demonstratum est, in Oscitatione plurimum quidem adrem intra pectus suscipi, iterumque expelli, & sic respirationem solito majorem contingere, §. 2. premi ventrem utrumque, §. 13. & excretiones aliquas augeri, §. 12, 13. Haftenus ergo astiopem uteri in propellendo foetu ab Oscitatione adjuvari necesse est. Sed foret opus est inspiratione ad exitum potenter promovendum, longioreque spiritus suppressione, §. 17. ac Oscitatio est languidior respiratio, & spiritus retentio brevior, §. 2. ejusdemque vis debiliior est, nisi aliae vires majores concurrant, §. 13. conjungitur autem cum oscitatione languor virium reliquarum, & pigritia motuum, §. 2. 3. adeoque remissionis virium motricium signum est oscitatio, §. 17. Ex quibus legitur, ut admodum parum emolumenti ad promovendum partum ab Oscitatione expectandum sit, eaque potius pro indicio haberi debeat fatiscantis virtutis ad enitendum necessariae, five, quemadmodum solinus loquitur, *morā suspendat puerperia*, eaque, nisi alia ratione succurratur, cum *lethali*.

§. XIX.

§. XIX.

Obiectio a partibus per somnum matris, immo post hujus nubilem factis.

Dubitari quidem posset, an timendum sit, ne talis languor ascitantis puerperae exitum remoretur: siquidem compertum est, per ipsum adeo matris somnum (24), quin etiam post ejus mortem jam obitam (25), saepius infantes, tam vivos, quam emortuos, in lucem prodisse. Quod si partus in medio somno, ubi quies est musculorum moventium, & post mortem ipsam, ubi omnis generis motus perierunt, fieri potest; multo magis credibile videtur, cum in languore oscitationis, ubi & aliquae musculosarum partium actiones & vitales motus superant, absolvi posse.

§. XX.

Solutio dubitationis, quae a partu per somnum movetur.

Cui quaestioni ut respondeam, observo primum, si casus illi, in quibus exitus per somnum contigisse

(24) Vid. S. REISTERI *Diff. de partu nubile factis vivi in sinu matris profecto*, Helmst. 1751. 4. in qui per multa exempla similia collecta vel allegata videre licet.

(25) Vt exemplis pluribus in medicam allatis ostendit ABRAM. VATERVS in *Diff. de partu hominis post mortem matris*.

narratur, rectius considerantur, patet, somnum illum in dictum verius fuisse intermissionem sensuum internorum externorumque, quae in epilepticis apoplecticisve insultibus, sicut fieri assolet, inciderit, ipsumque partum istis convulsivis motibus partium internorum, cumprimisque uteri, fuisse excussum: vel talem convulsionem tremulatoria fortiore excitatam fuisse, ut in exemplo MARVIA (26), unde, scribitur, commota parturiens, licet stupore usque adeo obruta esset, ut sternuere aut excitari nequiret, totius corporis convulsione quadam tentari coepit, quae ab humeris exorsa, paulatim per totum corpus ad inferiora pertingebat: Quotiescunque autem stimulo hoc usus sum, promovebatur partus; tandemque inscia matre, & in affectu comatoso adhuc permanente, natus est infans sanus & vegetus. At in ipsis convulsionibus nulla contingit Oscitatio, neque in ipso Oscitationis statu convulsionem: diversus igitur omnino est corporis status in Oscitatione & in convulsivis motibus, unde nec ab Oscitatione sperari poterit, sicut a spasmodicis motibus, ut inter Oscitandum scilicet infans elidatur; sed potius e contrario timendum, ut supra dictum est, ne partus a languescensibus in Oscitatione vicibus motibusque suspendatur acque interrumpatur.

§. XXI.

(26) De Generatione Animalium, Capite de Partu, p. 266.
Edit. Londin. 1651. 4.

§. XXI.

Alterius dubitationis, quae a partu post mortem adeo matris ducitur, solutio.

Quod ad alteram objectionis partem attinet, quae dicitur, si foetus etiam tum in lucem ex alvo matris prodire potest, quemadmodum per saepe factum est, postquam mater jam ex vita discessit & motus ejus omnes in perfectam abierunt quietem; longe facilius edi partum posse putandum in Oscitatione, dum adhuc motus omnis generis, quantumvis languentes, tamen reapse super sunt & per ipsam Oscitationem aliquantum saltem incitantur. Verum in exemplis, quae proferuntur, partuum post mortem puerperae factorum deprehenditur, antequam mors eveniret, matres in difficili pariendi labore diu multumque gravissimis corporis, & maxime partium enixui destinatarum, agitationibus exercitas fuisse, quibus licet succubuerint & postremum ipsam reddiderint animam, tamen & ante, quam hoc contigerit, dumque tantummodo sensus ac vita sopore quasi oppressa fuit, infans spontaneis automaticisve uteri & conjunctarum partium motibus paulatim in vaginam excussus est: & post vitam adeo finitam, partim reliqua adhuc, quae in musculosis fibrosisque partibus post mortem superesse aliquantisper animadvertitur, uteri, ejus cervicis, ac vaginae contractione, partim aëris, (a) puritudo in abdomine resoluti,

(a) Conf. EPHREM. NATVRAS CVR. Dec. III. ann. 3. obs. 44.

in uterum pressione, & ulterius propulsus atque promotus fuit; nisi subinde etiam obstetricia manus accessit & suppetias tulit. Contra; si Oscitatio &c, qui hanc comitatur, corporis languor viriumque & motuum remissio in puerperii moliminaibus intervenierit, deficit praecipua vis, qua partus ad optatum exitum perducitur debet, id est, dolores matris laboresque parturiendi fatiscunt, interrumpuntur, ac sufflaminantur: unde nec spontanei musculorum partium motus, vel spasmus, qui in vitalium actionum ac sensuum opprobrio sive sopore locum inventiunt, in Oscitationis statu subascendi poterunt: adeo ut etiam hac ex parte nullum pro propellendo ejiciendoque foetu auxilium expectandum sit. Ipsius autem foetus, adhuc fortasse viventis, actio nimis debilis videtur, quam ut ab alixibus uteri & vaginae destitutus, se ipse ex his angustiis extricare possit: etiam VATERVS (27) huic fere soli hanc potestatem attribuit.

§. XXII.

Casus Oscitationis, quas post enixum accidit.

Non autem in enixu tantum sive inter enitendi laborem incidit Oscitatio, sed etiam post eum peractum & quum infans jam in lucem editus est. Cujus generis casus memorabilis mecum communicatus est ab amico meo D. & Professore GE. MATTHIAE. Erat primipara, jam ultra triginta annos aetate progressa, sanguinis & succorum plena, satis firmas fibrarum compagis: cui caeterum,

dum

(27) in Diss. modo allegata, passim.

dem uterum gerebat, sanguis, prout necessitas postulaverat, missus erat. Haec nocte circiter media sentit pariendi laborem accedere: in quo etiam brevi post, ruptis membranis foetum includentibus, liquor, quem aquam mulieres vocare consueverunt, effusus est. Hinc per totam diem subinde dolores parturiendi mulierculam adorti sunt, donec tandem visum est tempus eam in sella collocandi; in qua per aliquot horas strenue in enitendo foetu laboravit, subinde poti boni vini refecta & recreata. Tandem enixa, quum secundis quoque ablatis a sella duceretur ad lectum, & prope hunc paulisper staret, dum accommodaretur, multum sanguinis perdidit, & in animi defectionem incidit. Conestim lecto composita est, riteque curata: quibus rebus excitata quum esset, repetitas aliquoties Oscitationes exercuit; multumque quietavit, quod somnus, ut dicebat, in quo tam suaviter dormivisset scilicet, sibi excussus esset, rogitans, ut sibi eum; in quem adeo proclivis esset, iterum capere permitteretur. Quod quum negaretur, contraque in ea excitanda pergeretur, plane ad sese & in statum vigilantis rediit: cum reliqua, quae puerperium consequi solent ac debent, satis bene prosperaque cesserunt: nam quoque puella optime valens, omniumque partium ac membrorum integritate gaudente.

§. XXIII.

Affectum relatum fuisse Syncopen.

Quem casum si propius consideramus, perspicimus fuisse Syncopen. Etenim sanguis, qui tempore graviditatis

ratis in vasis sinibusque uteri, vehementer expansi atque amplificati, maxima copia colligitur, & inter ipsos parturiendi labores nixusque plenius ac fortius ad naturalia loca propellitur, idque eo magis, quo difficilius longiusque partus negotium procedit, muliere caeterum firmi validique fibrarum habitus & sic satis vegeta, ac vires potu vinoso reficiente, ut in praesente primiparae exemplo; in hoc ergo statu, adspertis per extractionem, quantumvis lenem ac placidam, secundarum, vasorum ostulis, insuper faemina in erecto corporis situ consistente, sanguis ex naturalibus pleno rivo celeriter profluxit. A qua profusione sive haemorrhagia uterina quum vasa humorem vitalem vehentia subito nimiumque exinanita sint, cordi subractum est, quod ei subministrare debuisset, sanguinis. Itaque cordis cava sive ventriculi iusto minus impleri sunt: unde consecutum est, ut neque satis expandi, neque contrahi satis potuerint, id est, diastole cordis & systole vacillavit, atque per longiorem temporis intercedendum hic alternans cordis motus intermissus est & tantisper quievit. At quem a pulsu cordis non tantum sanguinis in partes fibrasque motrices influxus, sed etiam cerebri functio liquidique ab eo secreti motus ad sensuum organa pendeant; necesse est, ut quiescens corde etiam sentientium morientiumque partium ministerium sufflaminetur: id est, ut motuum intermissio animique deliquium ac sopor obrepat. Qua in re quum natura Syncopes posita sit, sequitur, ut commemoratus affectus hoc nomine appellandus sit.

§. XXIV.

§. XXIV.

Talem Syncopen valde anceps, & periculi plenissimum morbi genus esse.

Iam satis inter omnes constat, & a quolibet experiendo quotidie cognosci potest, vitam hominis in alterno dilationis & contractionis cordis motu verti, mortem contra huius reciproci motus extinctione censi. Est autem syncope systoles huius & diastoles interceptio, §. 23. Ergo, nisi reditus ad istum motum ex syncopa datur, ipsa mors est. Unde consequitur, ut mors, quae quidem a corde pendeat, semper in syncopa consistat. In ea porro syncopes specie, quae ab uterina haemorrhagia post difficilem partum nascitur, tanto peior res est, quanto magis vires pariendi laboribus attritae sunt. Ad syncopen enim abigendam usumque vitae restituendum opus est, ut motus cordis & arteriarum iterum incitetur, quo circulus sanguinis in ordinem suum redeat, sicut ex praecedente §. perspicuum est. Ut autem hic motus revocetur, iustus virium modus ad hoc necesse est, quibus humores imprimisque sanguis commoveantur, versus cor propellantur, & per hoc circumagantur. Sed quum a partu difficili, praesertim longiore, vires mirifice atterantur assilanturque; facile est ad intelligendum, tanto minorem revocandi circuli sanguinis spectari in eiusmodi syncope superesse, quanto magis vires debilitatae sunt. Unde sequitur, ut in syncope, quae post partum, eumque praecipue difficilem, incidit, vita in summum adducatur discrimen.

C 3

§. XXV.

§. XXV.

Qua ratione Oſcitatio in Syncopa exoritur?

Oſcitationem oriri, quando functionum aliquod impedimentum in ore faucibusve & pectore vicinisque partibus subnatum est, conjuncto languore motuum, eandemque cum finem habere propositum, ut moribus indicatis impedimentum istud amoveatur, ex superioribus abunde patet, vid. §. 14 & 16. In Syncopa autem, quum pulsus cordis & arteriarum intermittat, neque sanguis nervosusque liquor ad partes propellantur, §. 23. motus reliqui, qui nimirum ab isto sanguinis ac spirituum circulo pendent, vel omnino intercipiuntur, vel, si qui supersint aut redeant, saltem vehementer languent, necesse est, §. 24. Simul apparet, moribus intermissis aut languentibus subsistere in partibus collectos humores, idque maxime circa pectus ac fauces, quas loca cordi proxima sint, & in quibus major humorum copia colligi moverique consueverit, nunc autem per syncopen hi motus subito sistantur. Sed a subsistentibus humoribus obstaculum nascitur functionibus motibusve partium, praesertim pectoris & oris, in quibus nimirum maxime hic colliguntur, ut modo dictum est: A quo subito obstaculo cum gravantur irritanturque muscoli, quousque aliquis sensum sensus sapere est, ut illud impedimentum amoliri contendant. Irritantur autem cum primis musculi illarum partium, in quibus obstaculum maxime natum est, id est, musculi pectoris & oris. Sic status corporis praesens est, quousque ad Oſcitationem excitandam impetu continetur, §. 14.

Nel. 2.

& existunt causae vel occasiones a quibus Oſcitationem proficisci annotatum est, ibid. Quum igitur nihil impediat, quo minus istae causae in effectum erumpant, sequitur, ut ipsa Oſcitatio exoritur in Syncopa: id quod etiam experientia magistra compertum est fieri, §. 10. & in enarrato casu factum est, §. 22.

§. XXVI.

Quando Oſcitatio in syncopa futurae mortis index sit?

Oſcitationem a natura suscitari ad superandum & amolendum aliquid, quod functionibus aut moribus corporis, praesertim vitalibus ac naturalibus, obstat, saepius dictum est. Observatum etiam, Oſcitationis levio-rem esse vim ad illa impedimenta vincenda vel removenda, neque est multum effici posse, nisi majores aliae vires accesserint, quae plenius praestare valeant effectum, §. 15. id quod cum primis ad graviores casus pertinere putandum est, & nominatim de Syncopa, quae post difficiliorem exitum accidit, suspicandum, §. 24. In hac si vires corporis nimis fractae sint, ut neque sponte se colligere, neque Oſcitationem suscitari, neque artis opera adjuvari possint; deficit praecipua facultas, qua cordis, arteriarum, ac nervorum motus necessari revocari possent ac deberent, §. 24. Quod si non fieri potest, ut isti motus restituantur aut redintegrentur, syncopae permaneat necesse est, id est, ipsa mors existat, ibid. Porro, quum

Oſci-

Oscitatio signum sit languescentium virium motuumque, §. 15. specialiter in parturientibus aut enixis, §. 18. eademque simul conamen sit, quo natura impedimentum suis functionibus positum discutere, reliquasque vires metrices suscitare conatur, §. 14. 15. sequitur, ut, quo crebriores exoriantur Oscitationes, hoc magis vires motusque languant, quos quidem natura repellis crebrius oscitationibus exsuscitare contendit; & hoc majore in discrimine vita versetur. Hinc etiam pater ratio, cur in syncopa, si haec mortem allatura est, ante obitum perpetuae increbescant Oscitationes, velut §. 10. significatum est. Ego perpetuae in summa virium debilitate Oscitationes, quae per Syncopen accidunt, indicio sunt, mortem esse subsequendam. Quae omnia satis declarant, quid de *placui* sententia statuendum sit, dicentis, *Oscitationem in enixa*, sive, quod in aliis libris manu scriptis legitur, (28) *enixa lethalem esse*.

§. XXVII.

Quando ab Oscitatione signum redeuntis vitae vigorisque capere liceat in Syncopa?

Contra, si rariore in Syncopa animadvertuntur Oscitationes: si virium motuumque ea est conditio, ut cum oscitationibus tum remediis variisque artis adminiculis se excitari sinant, & increbescant: si corpus firmioris compositionis est, bene sperare jubent ejusmodi Oscitationes, praesagiumque offerunt fore, ut motus suscitatus

(28) Vid. CL. SALMASIVS *ad Solinum*, allegato loco.

aut reditumque sanguinis per cor & vasa redintegrent, & sic syncopam discutiant, vitaeque vigorem restituant: quemadmodum & in nostro exemplo contigit, §. 22. & alius quoque evenire animadvertum est, §. 12.

§. XXVIII.

Remediis opus esse & artis opera utendum, si in enixa vel post eum Oscitatio incidat.

Restat, ut remedia subjiciam, quibus in ejusmodi perversis & incongruis Oscitationibus mulieri laborandi succurrendum sit, ne pereat, vel quibus eadem avertenda, ne suboriat, & aut partum remoretur, aut vitam adeo matris pariter atque infantis in discrimen adducat: Quae quidem tertia ultimaeque tractationis hujus pars est. Nam naturae soli negotium in hoc casu permittere, nimis anceps foret; siquidem languent in Oscitationis statu vires ac motus, §. 2. 3. 15. 17.: & Oscitationi concedere & obsecundare, pestiferum & praeceps ad mortem gradus esset; quandoquidem sic in soporem ruente muliere, ad quem nimirum magna proclivitas est, §. 3. 20. 22. & puerperium lethali mora suspenderetur, §. 18. & suborta syncopa in ipsam abiret mortem, §. 23. 24. 25. 26. Itaque summa ope niti decet, ut aptis remediis superbiae ferantur motibus viribusque labascentibus, & adversus intempestivas Oscitationes, pigritiamque, ac somnolentiam strenue pugnetur.

§. XXIX.

Quas generationis indicentur ad Oscitationem praevertendam vel curandam?

Oscitationi causam dare materiam aliquam partibus musculosis, maxime oris, faucium, ac pectoris, inhaerentem, fibrasque gravantem, ex §. 14. manifestum est. Indidem liquet, Oscitationem eum in finem institui, quo molestia illa motu hoc majore excutitur. Sed levior rem esse Oscitationis potestatem, quam ut id efficere possit, nisi aliarum majorum virium moeritum aëlio conjungatur, in §. 15. demonstratum est. Has autem vires reliquas languore oppressas esse ac torpere, docet §. 14. Ex quibus inter se comparatis colligitur, ut caveatur, ne eveniat Oscitatio, opus esse virium motuumque incitatione ac confirmatione, quo per actionem istarum virium efficiatur, ne languoris & pigritiae status in corpore existat, sub quo scilicet statu corporis alias Oscitatio nascitur. Quod si jam haec orta est, vel talis in corpore virium motuumve status induebas; ad curandum similiter excitantibus corroborantibusque opus esse, facile perspicitur. In ea quoque Oscitatione, quae sub Syncope nascitur, generationis nihil aliud indicari, inde patet, quia syncope nil nisi summus virium lapsus motuumque interceptio est.

§. XXX.

§. XXX.

Quae conditiones simul in Puerpera spectari debeant? sive Contraindicationes.

Antequam vero talia, quae motus excitent, imprimisque ea, quae vehementius fibras & humores commoveant, in usum vocentur in Puerpera, studiose explorandum est, an infans recte ad exitum inveniendum compositus sit in alveo matris? neque minus, an iter, per quod e-vadere in auras oportet, ita comparatum sit, ut libenter transigere possit? an vero re quadam praeternaturali occlusum sit? Nam nisi haec bene, & quemadmodum deceat constitutae sint, vehementioribus remediis commoverentur, in supremum periculum & mater & infans praecipitentur, neque tamen quicquam promoveretur. Ergo si istae conditiones perperam se habeant, id est, si infans perversum situm tenet, si vagina coaluerit, & quae sunt similes, ante omnia haec manuum auxilio curanda sunt & in idoneum statum redigenda, vel totus adeo partus absolvendus: unumque demum, si adhuc opus est, ad fortiora motuum incitamenta progredi licet.

§. XXXI.

Quibus rebus vires puerperae sustentare atque incitare conveniat? singulatim quasi vino?

His autem recte constitutis, quo vires ac motus in puerpera conserventur, augeantur, atque excitentur, nihil apud videtur, quam Vinum potui datum, quod etiam

HIPPOCRATES (29) ad oscitationem solvendam generatim laudavit, & quidem *aequa portione aquae permixtum*. Quidam, qui nimirum credunt ad languorem oscitationis discutendum fortificationis opus esse, vel alium sensum verbis HIPPOCRATIS affingere laborant, vel eum reprehendunt atque corrigunt. Et quidem ad interpretationem verborum quod attinet, ex his quae ANVTIVS ROSSIVS (30) ad eum locum explicandum contulit, luculenter satis apparere videtur, eum verum verborum sensum esse, quem nos illis paulo ante tribuimus. Quod autem ad ipsam veritatis examina pertinet, sane languescens viribus ac motibus aliquid valentius & consuetis in victu rebus fortius opponendum esse, liquet: idque ipsum quoque prudentissimum HIPPOCRATEM permovet, ut aequa portione aquae vinum temperare praecipere, quum alias Graeci multo plus aquae vino miscere consueverint, ex. gr. tres, quatuorve partes. Tale dilutum vinum, imprimis si per se validiorum est virum, ut Graeci solent esse, longe consiliarius videtur dare, praesertim in parturiente, quam plane merum: Hoc enim, metuendum est, ne sanguinem nimis incendat atque exagitet, caput petat, inebriet, confususque ac turbulentos motus excitet, qui, tantum abest, ut coxi adjuvent, ut potius perturbent atque impediant; ne quid de aliis damnis ac periculis dicam. Contra ea,

(29) *Aphorism. VII. §6.*

(30) in *Oeconomia Hippocratis*, verbis eius, lres. c. 447. conf. ION. GYR. DIETRICHIVS in *latro Hippocratis*, voce *Tres*, pag. 559. seq.

temperatum vinum puerperae bene convenire iudicandum est, quatenus & facultate stimulante fibras suscitae humoresque dividit, & copia sanguinem adaugeat, utraque autem re vires ac motus satis & iusto moderamine recreant & conciat. Caeterum, in ipso usu respiciendum est ad habitum mulieris, ad consuetudinem, ad regionis temperiem & vini genus, & ex his rationibus aestimandum, utrum vinum merum an mixtum, quaque temperaturâ quove modo, propinare consentaneum sit. Nam, si vinum per se tenuius leviusque est, non decet ejus vim aquâ adjectâ nimium frangere: & sic reliquorum quoque ratio habenda.

§. XXXII.

Quae alia remedia hic commoda esse possint?

Praeter vinum etiam alia ad excitationem corporis statum conservandam aut reducendum adhibere commodum est: In his varios odores, siccos vel liquidos, quibus admoveantur, temporibus adfricentur, aliisve locis: epithemata fragrantia: frictiones: sternutamenta ipsa, si majorem vim afferre necesse est: etiam adhortationes verborum, consolationes, praesagii felicitis persuasio, cum alacritate speique pleno vultu, quibus rebus animus sustinetur, & mirifice nonnunquam additur satulentibus. *Meditamur quoque assiduam Oscitationem esse spirationem longam* tradit HIPPOCRATES (31), quod etiam a ratione non alienum videtur, siquidem tali modo potendus disjunctur

D 3

(31) *Epidem. Lib. VI. Sect. 2. num. 19. p. 799. edit. Linden.*

untur propellunturque quiescentia. Caeterum quas fortassis vehementiore pellentia pro partu adjuvando necessaria esse poterunt, hic omitto, quum de cura tantum Oscitationis intervenientis agere instituerim.

§. XXXIII.

Quid agendum, ne post enixum Oscitatio per Syncopen exoriatur?

Postquam mulier jam foetum suum enixa est, omni studio vitandum, ut vires puerperae placide resiciantur, nequaquam vero magis adhuc deiciantur: Ioprimisque opera danda, ne haemorrhagia uterina accidat, qua nimirum vires quam maxime prosteruntur, ut Oscitationes mali omnis & ipsa syncope eveniant, quae persaepe mortem post se trahere possint. Quamobrem, utalis cursus sanguinis prorumpat, nunc quidem a vino, incitantis, & commoventibus abstinendum: opus autem est, ut enixa quantocius in lectum deferatur, placideque in comodo situ componatur, hoc est, ex CORN. CELSI (32) praeepto, compressis feminibus illa in conclave collocanda est, modicum calorem, sine ullo perflatu, habente: Super inuam ventrem ejus imponenda lana succida in aceto & rosa tincta, vel alia similia; qualia etiam pulvis in carpo imponere convenit, verbi causa, linteae aceto rosaeo imbutae: itemque, si qualiscunque eruptum nimirum sanguinis metus subest, propinanda quoque, quae moderate refrigerent, astringant, motus sedent, ut ex cydonio malo, feminibus frigidis,

papave-

(32) de Medicina Libri VII. Cap. 29. versus finem.

papavere, caeter. confecta. Ita caveri poterit curfus sanguinis ex utero. Quod si is jam ortus est, eadem facienda adhibendaque, sed majore modo.

§. XXXIV.

Enixam non debere pedibus insistere, neque ingredi.

Taxandus hic breviter est obstetricum quarundam mos, quo puerperas enixas sinit aut jubent ipsas suis pedibus consistere & a sella ad lectum incedere; id quod mulierem, praecipue teneriorem aut difficiliore partu perfunctam, in summum conjicere potest discrimen. Nam subtili positura motuque corporis facillime cursum sanguinis ex naturalibus excitari posse, manifestum est. Quam autem alias fieri potest, ut sanguis prorumpat, tum imprimis si secundae sive placentae jam educta est, osculis scilicet vasorum tum multo magis multoque pluribus repletis.

§. XXXV.

Quomodo jam nata per Syncopen, quae in haemorrhagia uterina contigit, Oscitatio curanda sit?

Denique, si cruore nimium ex genitalibus profuso puerpera jam in Syncopen inciderit, & per hanc Oscitatio quoque exorta sit, ex Syncopa quidem, quae scilicet affectus primarius atque gravissimus est, imprimis summo studio allaborandum erit, ut mulier excitetur, suppressione sanguinis, quemadmodum in §. 33. praeeptum est, odoramentis, illis, epithematis ibidem & §. 32. commemo-

memoratis; frictionibus asperis, vellicationibus, inclina-
tionibus, osculis mariti, inflatu aëris in pectus ad com-
movendum cor, propinatis etiam in trovolatilibus. Quod
si vero sic resuscitata est mulier, opera danda, ne relaba-
tur in syncopen, vel mortem adeo: Quapropter reliquiae
lagnoris, quas intercurrentes Oscitationes indicant, con-
tinuo ditiendae sunt, imprimisque cavendum prohiben-
dumque, ne in somnum abire operetur, in quem tam pro-
ne est haemorrhagiae, hoc enim oppressa, reverentis syncopa,
mortem opprimeret. Neque vinum hestam autem angustiam
fortiter commoventia, & fermentationes, conveniunt a
quibus nimium sanguinis cursus recrudescere possent. Ad-
hibenda autem reliqua, quibus vires colligi & medietas
motus excrasso conservarique possent, modum & an. 6. 32.
& 33. dictum est, quantum & quotiesque

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

necesserit, in David. necesse erit, in David.

